

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 573/2019
12.12.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Иван Јањушевић, адвокат из ..., против тужене „Raiffeisen bank“ а.д. Београд, ради утврђења, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3978/17 од 19.07.2018. године, у седници већа одржаној 12.12.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3978/17 од 19.07.2018. године у ставу другом и трећем изреке, тако што се **одбија**, као неоснована, жалба тужене и **потврђује** пресуда Трећег основног суда у Београду П 2427/16 од 16.12.2016. године у ставу трећем изреке и решење о трошковима поступка садржано у ставу четвртном изреке првостепене пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена „Raiffeisen bank“ а.д. Београд да тужиљи АА из ... плати 97.200,00 динара на име трошкова ревизијског поступка у року од 15 дана од дана достављања пресуде.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П 2427/16 од 16.12.2016. године, ставом првим изреке дозвољено је преиначење тужбе, па је ставом другим изреке утврђено да је ништаава одредба члана 2. став 5. Уговора о стамбеном кредиту, који је закључен између парничних странака 16.07.2008. године. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиљи, на име стицања без основа, плати 4.448,29 ЦХФ у динарској противвредности по продајном курсу тужене на дан исплате и то са каматом на појединачне месечне износе и по стопи ближе одређеним овим ставом изреке. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка од 132.540,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3978/17 од 19.07.2018. године ставом првим изреке одбијена је, као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставу првом и другом изреке, док је ставом другим преиначена првостепена одлука у ставу трећем изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужиља тражила да се обавезе тужена да јој на име неоснованог обogaћења плати 4.448,29 ЦХФ у динарској противвредности по продајном курсу тужене на дан исплате

и то са каматом на појединачне месечне износе (висина месечних износа и каматне стопе су ближе одређене овим ставом изреке). Ставом трећим изреке преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу четвртог изреке тако што је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка, а ставом четвртим изреке одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде тужила је изјавила ревизију због погрешне преимене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/11 и 55/14) Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању на ком је заснована правноснажна одлука у делу који се ревизијом побија, тужила је 16.07.2008. године, као корисник кредита, са туженом банком закључила Уговор о кредиту за куповину непокретности, којим је тужена банка тужили, као кориснику кредита, одобрила кредит у висини од 58.590 ЦХФ, у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан пуштања средстава у течај. Уговорено је да се кредит отплаћује у 360 месечних анuitета, са променљивом каматном стопом, која ће се усклађивати са висином шетомесечног ЦХФ либора на сваких шест месеци. Спорном одредбом члана 2. став 5. Уговора, предвиђено је да, у случају промене битних тржишних услова (ближе набројаних овим ставом уговора, а који су цитирани нижестепеним одлукама) или ако тужили као кориснику кредита, престане радни однос код послодавца (код кога је радила у том периоду) или ако се послодавцу промени утврђени статус, банка задржава право да без закључења посебног анекса, мења висину уговорене каматне стопе и друге услове (провизију, накнаде, средства обезбеђења) у складу са актима пословне политике банке који регулишу висину и начин обрачуна камате, провизије, накнаде и средства обезбеђења. Дописом од 28.07.2009. године, тужена банка је обавестила тужилу да је извршила усклађивање каматне стопе са висином шетомесечног ЦХФ либора и да јој месечни анuitет по кредитној линији износи 352,47 ЦХФ, након чега је сачинила и Анекс уговора о кредиту, који се примењује од 15.11.2011. године, и који је потписало само овлашћено лице тужене банке, али не и тужила, којим је такође извршено усклађивање каматне стопе у висини шетомесечног ЦХФ либора увећаног за 2,6% фиксно на годишњем нивоу. Тужена банка је дописом од 10.06.2013. године са тужилом раскинула уговор о кредиту, па су тужилине обавезе доспеле у целини и на дан раскида уговора износе 55.268,42 ЦХФ. Оценом налаза и мишљења судског вештака, утврђено је да је за период од 31.05.2009. до 10.06.2013. године, тужена банка тужили више обрачунала и наплатила камату у висини од 4.449,29 ЦХФ.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев у целиности, налазећи да странка може тражити утврђење ништавости уговорне одредбе и након раскида уговора, те да је апсолутно ништава одредба члана 2. став 5. уговора о кредиту од 28.07.2008. године, закљученог између парничних странака, која се односи на променљиву каматну стопу, па даље налази да се за износ више обрачунате и наплаћене камате у утуженом износу од 4.449,29 ЦХФ тужена неосновано обогатила, па је применом члана 210. у вези члана 214. ЗОО, обавезао

тужену да тужиљи врати наведени износ са каматом од момента неоснованог обogaћења до исплате, све у динарској противвредности по продајном курсу тужене банке на дан плаћања.

Побијаном другостепеном пресудом потврђена је првостепена одлука у делу којим је утврђено да је спорна одредба уговора апсолутно ништава, али је преиначена првостепена пресуда и одбијен тужбени захтев у делу којим је тужиља тражила да се тужена обавезе да јој врати више наплаћени износ, уз закључак другостепеног суда да тужиља не може потраживати враћање у страној валути, већ само у динарским износима који су јој и наплаћени.

Врховни касациони суда налази да су судови правилно одлучили о ништавости спорне уговорне одредбе, али да се основано ревизијом указује на погрешну примену материјалног права у делу којим је тужбени захтев одбијен.

Уговором о кредиту, у складу са одредбом члана 1065. Закона о облигационим односима, банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Применом члана 395. овог Закона, а што је у складу и са чланом 34. став 8. Закона о девизном пословању, ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страној валути, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе.

Парничне странке јесу закључиле уговор о кредиту за куповину непокретности, у складу са одредбом члана 1065. у вези члана 395. ЗОО, али се у конкретном случају ради о уговору по приступу, у ком је основне и обавезне елементе уговора сачинила тужена банка као давалац финансијске услуге (кредита), а тужиља је, корисник те услуге (кредита), закључењем уговора прихватио унапред одређене услове уговора, чиме се сматра да је постигнута сагласност воља уговарача, између осталог и у погледу променљиве каматне стопе која се примењује приликом враћања доспелих ануитета.

Тужена банка, као финансијска организација овлашћена за давање кредита, има право на заштиту супстанце вредности датог кредита, што је и учињено уговарањем валутне клаузуле (у швајцарским францима), као и на наплату свог производа (давање кредита), кроз наплату камате на дата средства, али је, као јача страна овог уговорног односа, која одређује услове давања кредита (по уговору по приступу), у обавези и да се придржава општих начела облигационог права приликом заснивања конкретног уговорног односа, а што се посебно односи на начело равноправности странака у облигационом односу (члан 11. ЗОО), начела савесности и поштења (члан 12.), забране искоришћавања монополског положаја (члан 14.), али и начела једнаке вредности узајамних давања (члан 15. ЗОО), које подразумева да се оно поштује не само у моменту закључења уговора него и током његове реализације, наравно имајући у виду и остале елементе уговора о кредиту. То даље значи да уговорне стране, у складу са одредбом члана 10. и 26. ЗОО, могу слободно уговорити било коју каматну стопу, висину провизије, накнаде, средстава обезбеђења, тржишни курс обрачунске валуте, али применом наведених начела облигационог права, а посебно начела једнаке вредности узајамних давања, он мора бити исти приликом давања и враћања кредита, а може се мењати само сагласном вољом обе уговорне стране.

У конкретном случају тужена банка, као уговорна страна која одређује услове уговарања, одредбу о примени каматне стопе у складу са актима који регулишу пословну политику банке, уговорила је у своју корист. За заштиту супстанце банка користи валутну клаузулу, али и променљиву каматну стопу у току трајања уговора, која у моменту закључења уговора није ни одређена ни одредива. Оваква уговорна одредба је недопуштена, јер очито доводи до неравноправности учесника овог облигационих односа и стицања без основа у корист банке и то у висини разлике између уговором предвиђене и касније измењене и примењене каматне стопе, па судови основано закључују да је ништава одредба члана 2. став 5. закљученог Уговора о кредиту за куповину непокретности.

Утврђењем ништавости наведене уговорне одредбе, отпао је основ по коме је тужена банка од тужиле наплаћивала камату у већем износу од оног који је уговором предвиђен, на који начин је дошло до неоснованог обогаћења у корист тужене, а на терет тужиле, у утврђеном и утуженом износу, па је тужена као неосновани стицалац, применом члана 210. став 1. Закона о облигационим односима, дужна и вратити тужили наведени износ. Одредбом члана 395. истог Закона, као и одредбом члана 34. став 8. Закона о девизном пословању, предвиђено је да ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страној валути, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе.

Имајући у виду наведене законске одредбе, као и да је тужилина обавеза плаћања ануитета, у који је интегрисана и обрачуната камата, уговором утврђена у страној валути – швајцарским францима, то она основано може захтевати враћање у истој валути, али са исплатом у динарској противвредности на дан плаћања, како је и постављен тужбени захтев, због чега није било основа да се тако постављен захтев одбије као неоснован, како је то учињено побијаном одлуком.

Како је побијаном другостепеном пресудом, погрешном применом материјалног права тужбени захтев за враћање више наплаћеног износа (камате), одбијен као неоснован, Врховни касациони суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену пресуду у том делу, одбио жалбу тужене и потврдио првостепену одлуку, односно одлучио као у ставу првом изреке.

Тужилца је успела у поступку по ревизији, па јој на основу члана 153. и 154. ЗПП припадају опредељени трошкови овог поступка, који су јој досуђени у висини од 97.200,00 динара и то 18.000,00 динара на име трошкова за састав ревизије од стране адвоката на основу Тарифног броја 13. Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката („Сл. гласник РС“, бр. 121/12) и по 39.600, 00 динара на име таксе за ревизију и одлуку по ревизији, применом тарифног броја 1. став 5. Таксене тарифе Закона о судским таксама („Сл. гласник РС“ бр. 28/94, ... и 93/12).

На основу изнетог, у складу са одредбом члана 165. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић